

BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERDE GİYİM KONFORU VE ÖZEL AMAÇLI GİYSİ TASARIMLARI

Öğr. Gör. Dr. Zeynep TEZEL*

Özet: Bireyler seçtikleri giysilerin ihtiyaçlarını karşılamasını, birden fazla amaca hizmet etmelerini istemektedirler. Bu nedenle giysilerin bireylere fiziksel, psikolojik ve sosyal konfor sağlaması, giysilerin konforlu sayılabilmesi için de bazı temel özelliklere sahip olması istenir. Doğru seçilmiş giysiler, engelli bireylerin rehabilitasyonlarında da etkili olmaktadır. Bedensel engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik özel amaçlı giysi tasarımları üretilmektedir. Bununla birlikte engelli bireyler, giysi alışverişlerinde mekândan ve hazır giyim ürünlerinden kaynaklanan sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunların çözümü için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: bedensel engelli, giysi, giyim tercihi, giysi konforu, giysi tasarımı

Abstract: Persons want their clothes to meet their needs and serve more than one purpose. So clothes need to provide physical, psychological and social comfort for the users. In order to be accepted as comfortable, clothes have to have basic characteristics. Properly selected clothes directly effect the rehabilitation of persons with disabilities. Clothes designed for the physically handicapped persons with special purposes are produced. However persons with disabilities face shopping difficulties both emerged from the place and ready-made clothes. Measures must be taking into account in order to solve these kinds of problems.

Key Words: persons with disabilities, clothes, clothes preferences, clothes comfort, and clothes design

* Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bölümü Tekstil-Moda Ve Dekorasyon Eğitimi Anabilim Dalı

1. GİRİŞ

Bedensel engelli bireylerin yaşam kalitesini artırıcı unsurların tespit edilerek hayata geçirilmesi hem günlük aktivitelerin yerine getirilmesini kolaylaştırmakta hem de moral desteği sağlamaktadır. Bireyler, bedensel engelli olsun ya da olmasın, seçtikleri giysilerin ihtiyaçlarını karşılamasını ve birden fazla amaca hizmet etmesini istemektedirler.

Bu amaçları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (1: 1).

- Güzel ve şık görünmek
- Rahat hareket etmek
- Rahat hissetmek
- Vücudu dış etkenlerden korumak
- Bedensel kusurları gizleyebilmek
- Vurgulanmak istenen bölgelere dikkat çekmek

Giysilerin yukarıdaki fonksiyonları yerine getirmesi durumunda o giysiden beklenen fayda sağlanmış olacaktır.

Bedensel engelli bireyler giysi alışverişlerini en çok departmanlı mağazalardan (%97) yapmaktadırlar. Bunu özel amaçlı mağazalar (% 67), ucuzluk mağazaları (% 51. 4) ve özel üretim yapan butikler (%33) izlemektedir. İnternet üzerinden e-alışveriş yapanların oranı ise % 56. 9 'dur (18: 24-27). Bedensel engelli bireyler giysi alışverişlerinde bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların bir kısmı mekân içi tasarımlardan bir kısmı ise ürünlerden kaynaklanmaktadır. Mağaza içi trafik akışının karmaşık olması, departmanlar arasındaki koridorların dar olması, malların mağaza içindeki yerleşim düzeni, giysi askılıklarının yüksek olması, deneme kabinlerinin dar ve sıkışık olması, dinlenme alanlarının olmaması gibi mekânla ilgili sorunların yanı sıra giysiler ile ilgili sorunlar da yaşanmaktadır (1: 1-5, 10: 140-147, 11: 93-101, 18: 24-27, 17: 24-27).

2. Giysilerin Bedensel Engelli Bireyler Üzerindeki Etkileri

Giysilerin bireyler üzerindeki etkilerini fiziksel, psikolojik ve sosyolojik olarak ele alıp değerlendirmek mümkündür. Seçilen giysinin her durumda bireye rahatlık vermesi ve konfor sağlaması arzu edilir. Konfor kavramı sadece fiziksel anlamda kullanılmamakta aynı zamanda psikolojik ve sosyal anlam da taşımaktadır (1: 1-3).

2. 1. Fiziksel konfor

Bedensel engelli bireylerin vücut fonksiyonlarında ve beden duruşlarında meydana gelen değişikliklere daha kolay adapte olabilmeleri açısından fiziksel konfor önemlidir. Giysilerin üretiminde kullanılan kumaşın yapısal özellikleri; dokusu, ağırlığı, tutumu, kesimi, bunun yanı sıra fiziksel aktivitelerde hareketi sınırlamayacak, giyip çıkartma sırasında kolaylık sağlayacak model özellikleri fiziksel konforu belirleyici temel unsurlardır. Ayrıca, kullanım sonrası kuru temizleme gerektirmemesi, sık yıkamaya karşı deforme olmaması, görünümünü uzun süre koruyabilmesi, ütü gerektirmemesi kısaca bakımının kolay olması da giysi konforunu belirleyen diğer etmenlerdir.

Yapılan araştırmalar, fiziksel konforun önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Yaşları 50-76 arasında değişen bedensel engelli 51 kadın ve 64 erkek üzerinde yapılan deneysel çalışmada, denekler kendileri için hazırlanan özel tasarımı giysileri kullanmışlar ve oldukça konforlu bulmuşlardır. Denekler, bu giysileri giyerken ve çıkarırken daha az efor sarf ettiklerini, büyük ölçüde hareket özgürlüğü kazandıklarını, etkinliklerde aktivitelerinin kolaylaştığını, mekan dışında kendilerini daha sıcak hissettiklerini ve ıslanmaya karşı iyi korunduklarını belirtmişlerdir (13: 93).

Bir diğer araştırma sonuçlarına göre bedensel engelli kadınların tercih ettikleri giysi türleri ve modeller şöyledir; deneklerin % 85'i elbise, ceket ve bluz, % 83'ü etek, % 50'si pantolon giymeyi tercih etmektedirler. Deneklerin büyük çoğunluğu (% 76) beli lastikli pantolon ile etek modellerini ve uzun kollu giysileri, % 62'si önden açık elbise, pantolon ve yakalı bluzları, % 57'si pilili etekleri tercih etmektedirler. Elastik kumaştan mamul giysilerin tercih edilme oranı % 57'dir. Ancak deneklerin %86'sı standart hazır giyim ürünlerini konforlu bulmamaktadır. Buna göre; % 60'ı fiziksel durumlarına uygun türde ceket, % 55'i etek ve pantolon, % 52'si şort, % 48'i ise bluz temin etmede zorluk çekmektedirler. Bunun yanı sıra deneklerin % 86'sına göre elbiseler çok dar kesimli, % 52'sine göre şort modelleri kusurları gizleyemeyecek kadar kısa ve dar kesimlidir. Bu nedenle tercihlerini pantolon ve etek türü giysilerden yana kullanmak istemektedirler. Ancak deneklerin % 91'i bedenlerine uygun pantolon bulamamaktan şikâyetçidir. Satın aldıkları giysilerin temizliğinde problemle karşılaşanların oranı % 88 olup bakım etiketlerini açık ve anlaşılır bulmayanların oranı % 66'dır (11: 93-101).

2. 2. Psikolojik Konfor

Bireyler, giysileri içinde kendilerini iyi hissettikleri zaman o giysinin psikolojik konfor sağladığını söylemek mümkündür. Bedensel engelli bireyler için psikolojik konfor söz konusu olduğunda, giysilerin hem bedene uygun, hem moda ya uygun hem de tasarımıyla bedensel kusurlarını gizleyici özellikte olması, böylece onları toplum içinde meraklı bakışlardan koruyarak kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlaması gerekmektedir.

Yaşları 21-60 arasında değişen ve yürüme engelli olup tekerlekli sandalye, yürüteç ya da koltuk değneği kullanan beyaz ve zenci kadınlar üzerinde yapılan araştırmanın bulgularına göre bireyler engelli olduklarını kabul etmektedirler. Ancak zihinsel ve duygusal yeteneklerinin de farkındadırlar. Kimlikleri ve öz benlikleri onlar için önem taşımaktadır. Deneklere moda ya uygun ve güzel giysiler giydiklerinde neler hissettikleri sorulduğunda alınan cevaplar “ Güzel bir elbise giydiğimde kendimi önemli hissediyorum”, “Şık bir elbise giydiğimde güzel görüdüğümü hissediyorum” şeklinde olumlu olup bunlar arasında “güzel, temiz ve hoş hissediyorum” en sık tekrarlanan cevaptır. Bu önemli bir bulgu olarak kabul edilmektedir; moda ya uygun ve şık giysiler bedensel engelli kadınlar üzerinde moral bakımından olumlu etki yaratmaktadır (12: 1132-1139).

Bir diğer çalışmada (21: 34-47) kendileri için özel olarak tasarlanmış giysileri giymenin bedensel engelli bireylerde utanma duygusu yarattığı belirlenmiştir. Bedensel engeli olmayanlar ise bu fonksiyonel giysi tasarımlarına daha olumlu ve sıcak bakmaktadır. Engelli olmayan bayanların tercihlerinde giysilerin fonksiyonel olması ilk sırada, moda ya uygun ve çekici olması ise ikinci sırada yer almaktadır.

2. 3. Sosyal Konfor

Giysilerin sağladığı sosyal konfor, toplumsal yaşamda bireylerin kendini düzgün ve yeterli hissederek diğer bireylerle daha rahat iletişim kurmasına yardımcı olmaktadır. Araştırmacılara göre fiziksel engelli bireyler böylelikle sosyal ve kültürel etkinliklerden daha fazla faydalanabilmektedirler (12: 1133).

Giysiler, sosyal yaşamda bireyler arasında bir iletişim aracı olarak kabul edilmekte ve bireylere imaj yükleyerek çevresindekiler tarafından algılanmalarını etkilemektedir. Dolayısıyla, bireyler açısından dış görünüşleri önem kazanmakta, yaratılmak istenen etki doğru ve bilinçli yapılan giysi seçimleri ile olumlu yönde kontrol edilebilmektedir.

Rehabilitasyon hizmeti alan bedensel engelli bireylerin giysi tercihleri ve satın alma davranışları incelendiğinde, giysilerin rehabilitasyon süreci içinde bireyler üzerinde etkili olduğu gözlenmektedir (14: 44-50).

Çalışma hayatı olan bedensel engelli kadınlar, sosyal etkileşimlerinde, iş görüşmelerinde ve kariyerlerinde dış görünüşlerinin ve giyim stillerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Seçilen modern ve şık giysiler kendilerini diğer bireylerden farklı hissetmemelerinde etkili olmaktadır (12: 1135-1136), (7). Demode giysiler giyilmesi bireyler üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (1: 1-5). Bedensel engelli kadınlar, giyim mağazalarında kendilerine göre elverişli ve moda uygun giysi bulmakta sıkıntı çekmektedirler. Kendileri için özel olarak tasarlanmış giysileri de etkileyici bulmadıkları için iyi görüntü veremediklerini düşünmektedirler (10: 140-147).

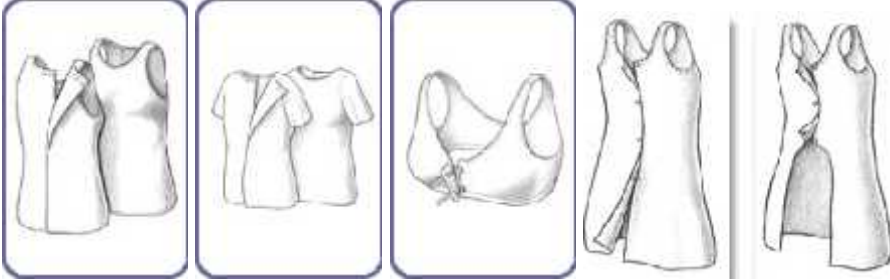
3. Bedensel Engelli Bireyler İçin Giysilere Fiziksel, Psikolojik ve Sosyal Konfor Kazandıran Özellikler

Giysinin kumaş ve model özellikleri konforunu etkileyen temel faktörlerdir. Konforlu bir giysinin hafif olması, bedeni dış ortamın etkilerinden (ıslanmaktan, soğuktan, sıcaktan, güneşin zararlı ultraviyole ışınlarından) koruması ve cilt üzerinde reaksiyonlara neden olmaması istenir. Bunun için cildi tahriş etmeyecek, kaşıdırmayacak, yumuşak, ütü istemeyen, kuru temizleme gerektirmeyen, kolay temizlenebilen pamuk ve pamuk/polyester karışımı kumaşlar ve triko kumaşlar tavsiye edilmektedir (4: 5). Doğal lifli kumaşlar, özellikle pamuklu ve ipekli olanlar, rahatlık ve konfor duygusu sağlar ancak yünlü ve keten kumaşlar bazı bireylerde kaşıntıya ve alerjiye neden olabilmektedir (5: 4-5). Tekerlekli sandalyede oturan bireyler için kalın, tüylü ve kaba kumaşlar ve jean türü sert tutumlu, dökümsüz kumaşlar cildi tahriş edebilir ve yorgunluk duygusu yaratabilir. Dış giysiler için ağır ve kalın kumaşlardan yapılmış olanların yerine elyaf ile kaplanmış anorak türü giysiler hafiflik, sıcaklık ve hareket kolaylığı sağlar (9), (5: 4-5). Koltuk değneği kullanan bireylerde ise özellikle kol ve koltuk altlarında fazla sürtünme olduğundan sürtünmeye dayanıklı kumaşlar tercih edilmelidir (9).

Giysiler termal konfora da sahip olmalıdır. Termal konfor, vücut ısısı ile dış ortam arasında denge sağlanması ve terleme ile oluşan buharlaşmanın cilt üzerinden uzaklaştırılabilmesidir. Bunun yanı sıra dış ortam ısısının vücut ısısının altına düşmesi durumunda da vücutta oluşan ısı kaybının en aza indirilebilmesidir (5: 5). Giysinin sıcak tutması istendiğinde akrilik ve polyester esaslı, içi elyaf ile astarlanmış kapitone kumaşlar, serin tutması

istendiğinde ise cildin nefes almasını sağlayan, ter emici pamuklu ve pamuk karışımı kumaşlar uygundur. Tüylü ve pürüzlü yüzeye sahip kumaşlar tahriş edebilir, alerjiye yol açabilir. Triko ve elastik kumaşlar esnek oldukları için rahattır (1: 1-3). Özellikle ellerin ve ayakların sıcak olması konforlu hissetmeyi sağlar. Sıcak tutması amacıyla birden fazla giysi üst üste giyildiğinde kalınlaşan, ağırlaşan giysiler bireye rahatsızlık verdiği gibi hava dolaşımını engellediğinden bol miktarda havayı bünyesinde depolayamaz ve beklenenin aksine sıcak tutmaz. Uzun zaman kullanılmış eski giysilerde kumaş, özelliğini yitirdiğinden yenisi kadar iyi ısıtamaz. Saf yünden üretilmiş olanlar iyi ısıtır ancak bakımı zor ve pahalıdır. Yünün yerine akrilik esaslı kumaşlar kullanılabilir. Akrilik, sıcak tutar, yüne göre ucuzdur ve bakımı kolaydır (2: 5).

- İç giysilerde (çamaşır) pamuk/polyester karışımı olanlar kolay kurur ve sık yıkamaya karşı dayanıklıdır ancak düşük sıcaklık derecelerinde yıkanabilir. Saf pamuklu olanlar ise yüksek sıcaklıkta yıkamaya hatta kaynatmaya olanak sağlar (1: 1-3). Üst çamaşırlar, giyip çıkartma kolaylığı sağlayacak şekilde arkadan ya da önden açık tasarlanmaktadır (Şekil 3,1).

Şekil 3. 1: Özel amaçlı tasarlanmış üst çamaşırlar (24)

İdrar ve/veya dışkıyı tutamayan engelli yetişkin bireyler için özel tasarlanmış disposable (kullan-at) ya da reusable (yıkanebilir) özelliğe sahip , idrarı, dışkıyı emerek sızdırmayan ve kokuyu kontrol altına alabilen alt çamaşırlar bulunmaktadır (3: 7). (Şekil 3. 2)

Şekil 3. 2: Özel amaçlı tasarlanmış alt çamaşırlar (25)

- Bedensel engelli kadınlar için yumuşak tutumlu jarse kumaşlardan hazırlanmış, bele oturmeyen, boydan kesimli elbiseler, plili, büzgülü, reglan ve japone kolları, robalı, önden ya da arkadan açık modeller uygundur. Reglan ve japone kollu giysiler kol hareketlerine kolaylık sağlar. Robalı modeller omuz bölgesinde çift kat kumaş kullanmayı gerektirdiğinden bu bölgeyi sıcak tutar (4: 8-9). (Şekil 3. 3) Ayrıca sürekli oturmak durumunda kalan bireyler için elbise boyu, oturma sırasında dizleri örterek sıcak tutacak uzunlukta olmalıdır (1: 1-3).

Şekil 3. 3: Özel amaçlı tasarlanmış robalı, reglan kollu elbise modelleri (29)

Tekerlekli sandalyede oturan ve idrar ve/veya dışkı kaçıran bireyler için özel elbise modelleri tasarlanmaktadır. Önden bakıldığında normal bir

elbise görüntüsüne sahip olan modelin arka bedeninde, kalça hattında oyuntulu bir kesim kullanılmakta ya da arka beden ön bedenden bağımsız olup sentetik tutturucular ile takılıp çıkarılmaktadır (Şekil 3. 4).

Tüm elbise modelleri için büyük tutaçlı normalden uzun fermuarlar, normalden büyük ilik-düğmeler, kopçalar, beceri gerektirmeden kapanan materyaller kullanılması tavsiye edilir. Bağlantı yerleri için ilik düğme yerine fermejüp (çıt çıt) ya da sentetik tutturucular daha uygundur (19: 32-33).

Şekil 3. 4: Özel amaçlı tasarlanmış arkadan açık elbise modelleri (24)

- Bedensel engelliler için tasarlanan gömlek ve tişört modelleri önden ya da arkadan açık olup bağlantı yeri ilik düğme ile değil fermejüp veya sentetik tutturucu ile kapanmakta ve önden bakıldığında klasik kesimli olanlardan ayırt edilmemektedir (Şekil 3. 5, Şekil 3. 6). Tekerekli sandalyede oturanlar için gömlek ve bluz gibi üst giysilerin etek boyunun önde uzun arkada kısa olması oturma rahatlığı sağladığı gibi idrar-dışı kaçırmada kirlenmeyi de önlemektedir (4: 9,19: 32-33).

Şekil 3. 5: İlik-düğme görünümlü fermejüp ile kapama (27)

Şekil 3. 6: İlik-düğme görünümlü sentetik tutturucu ile kapama (27)

- Pantolon ve etek modellerinde; bele rahatsızlık vermemesi, giyip çıkartma kolaylığı sağlaması ve beli iyi kavrayarak bluz, gömlek gibi üst giysilerin belden sıyrılmasını önlemek amacıyla elastik bel kemeri kullanılmaktadır. Kemerin dolaşım bozukluğuna neden olmaması için gereğinden fazla sıkı olmaması gerekir (4: 9),(1: 1-3). Pantolonda kapama aracı olarak fermuar ve ilik-düğme yerine sentetik tutturucular tercih edilmektedir (Şekil 3. 7, Şekil 3. 8).

Şekil 3. 7: Sentetik tutturucu ile kapama (24) Şekil 3. 8: Elastik bel kemeri (24)

Bazı pantolon modelleri yandan açık olup fermejüp, fermuar ya da sentetik tutturucular ile kapanmaktadır. Bel kemerine her iki yandan tutturulan büyük lişetler pantolonun kolayca yukarı çekilmesinde kolaylık sağlamaktadır (Şekil 3. 9), (15, 19: 32-33).

Şekil 3. 9: Bel kemeri ve paça boyunda yan kapama (26)

Tekerlekli sandalyede oturan bireyler için tasarlanan pantolonlarda paçalar bol olup arka bedende cep yer almamakta, bel kesimi arkada yüksek önde düşük olmaktadır. Yan ve ön paçalarda cebi olan kargo tipi pantolonlar yedek ped, ıslak mendil gibi temizlik gereçlerinin taşınmasını kolaylaştırmaktadır (Şekil 3. 9). Bu bireyler için denim kumaştan üretilmiş sert tutumlu jean pantolonlar uygun değildir (4: 8-9, 9). Bir diğer pantolon modeli, idrar ve/veya dışkı kaçıran ve tekerlekli sandalyede oturan bireyler için tasarlanmış olup önden bakıldığında klasik görünümüne sahiptir ancak arka bedende kalça bölgesine oyuntulu bir kesim uygulanmıştır ya da ihtiyaç durumunda seyyar olarak arka bedene sentetik tutturucular ile takılıp çıkarılabilecek şekilde iki parçalı hale getirilmiştir (3: 4) (Şekil 3. 10).

Şekil 3. 10: Özel amaçlı tasarlanmış pantolon modelleri (28), (24)

- İki parçalı giysilerin tercih edilmesi durumunda parçaların beden ölçüleri birbirinden farklı olmalıdır. Engellilik durumuna göre problem, beden belden aşağısında ya da yukarısında olabilir. Bunu gizleyecek şekilde o bölgede bir ya da iki beden büyük giysi kullanılabilir (20).
- Az hareket eden ve dolaşım sorunu olan bireylerde ayakların sıcak tutulması sorun olmaktadır. Ayakkabının ayağı sıkıca kavraması ya da bol olması durumunda ayaklar üşümektedir. Kalın tabanlı ve içi astarlı olanlar soğuğu izole etmektedir (6: 5-6). Ayakkabılar kolay temizlenebilen hatta yıkanabilen cinsten olmalıdır. Kaza ile ıslanan ya da kirlenen ayakkabının değiştirilebilmesi için her zaman yedekte bir çift temiz ve kuru ayakkabının bulundurulması gerekir (20). Bağcık yerine sentetik tutturucu ile kapanan modeller ile mokasen ayakkabılar, cila ve boya gerektirmeyen süet, nubuk gibi modeller kullanım kolaylığı sağlar. (Şekil 3. 11).

Şekil 3. 11: Özel amaçlı tasarlanmış ayakkabı modelleri (24)

5. SONUÇ

Bedensel engelli bireyler, giysi ihtiyaçlarını karşılamak için ya standart ölçü ve modellerdeki giysileri ya da kendileri için özel olarak üretilmiş (adapted clothes) giysileri tercih etmektedirler. Ismarlama giyim ise konfeksiyon kadar ucuz olmamakta, giysinin başarısı terzinin yetenekleri ile sınırlı kalmaktadır. Bedensel engelli bireyler için üretilen özel tasarımlı hazır giysiler çeşitli nedenlerle tercih edilmemekte, bu durumda bireyler standart ölçü ve modellerdeki hazır giyim ürünlerine yönelerek bu giysileri engellilik durumlarına göre uygun hale getirmeye çalışmaktadırlar. Bu da uygun bir çözüm yolu olmayıp bireylere giysilerden beklenen konforu yeterince sağlayamamaktadır (8: 35-38).

Amerika Birleşik Devletleri'nde akademik alanda gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda bedensel engelli bireyler için, hem fonksiyonel hem de şık ve modern görünümlü giysi prototipleri hazırlanmıştır. Ancak, hazır giyim

üreticisi ve pazarlayıcısı firmalar bu projeye beklenen ilgi ve desteği göstermemişlerdir (16: 18-20). Bununla birlikte konuyla ilgili akademik çalışmalar devam etmekte, hali hazırda bu alanda ihtiyaç sahiplerine internet ortamında hizmet veren web siteleri (24, 25, 26, 27, 28, 29) ürünlerini pazarlamayı sürdürmektedir.

Son yıllarda moda dünyasının da dikkati fiziksel engelli bireylere yönelmiştir. Ünlü bir moda fotoğrafçısının bedensel engelli genç kız ve erkekleri manken olarak kullanıp çekmiş olduğu moda fotoğraflarının bunda etkisi büyük olmuştur (18: 38-44).

Bedensel engelli bireylerin alışveriş merkezlerinden hazır giyim ürünlerine, satış elemanlarından fiyatlara kadar uzanan geniş bir yelpazede çözümünü zor ve karmaşık olan problemleri belirlenmiştir. Bunlara kalıcı çözümler getirilmesi ve bu çözümlerin hayata geçirilebilmesi için konu ile ilgili alanlarda çalışan eğitimciler, ev ekonomistlerine, uzmanlara ve profesyonel üreticilere liderlik görevi düşmekte ve bu grupların işbirliği içinde olması gerekmektedir (17: 27, 22: 37-47).

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yapmış olduğu Türkiye 2003 Engelliler Araştırması (23) sonuçlarına göre özürlü nüfusumuz 8. 431. 37'ir. Bu rakamın 4 648 740' ı kadın, 3 783 197 'si erkektir. Özürlü nüfus, toplam nüfusun yaklaşık %13' ünü oluşturmaktadır. Özür grupları içinde ortopedik özürlü olanların oranı yüksek olup ilk sırada yer almaktadır. Ve ortopedik özürlülerin % 73'ü doğuştan değil sonradan özürlü olmaktadır. Bu veriler ışığında gelecekte bedensel engelli bireylerin sayısında artma olasılığı olduğunu söylemek mümkündür.

Özürlülüğe en fazla rastlanan yaş aralığı, kadınlarda 50-54 yaş, erkeklerde 45-49 yaş arasındadır. Bu yaş aralığı aynı zamanda fiziki kapasitenin azalmaya başladığı, yaşa bağlı sağlık sorunlarının ortaya çıktığı bir dönemdir. Ortopedik özürlü nüfusa en sık rastlanan yaş aralığı ise 25-29 yaşlar arasındadır. Bu yaş grubu da bireylerin üretken ve enerjik olduğu bir dönemdir. Her iki durumda da bedensel engelli bireylerin rehabilitasyonlarında, giysiler ile ilgili problemlerin çözülmesi onlara fiziksel, psikolojik ve sosyal konfor sağlayarak yaşam standartlarının yükseltilmesine katkı sağlayacaktır. Ancak araştırma sonuçlarına göre (23), ortopedik engellilerin yaşadıkları güçlükler arasında çevresel düzenlemeler, toplu taşıma araçlarına binememe ve toplumun yardımcı olmaması gibi nedenler sıralanırken giyim-kuşam ile ilgili herhangi bir probleme yer verilmemiştir.

Bu bakımdan bedensel engelli bireylerin ve de onların bakımını üstlenenlerin;

- Giyim konforu hakkında bilinçlendirilmesine
- Bedensel engelliler için üretilmiş olan özel tasarımı giysilerden, konuyla ilgili teknolojik gelişme ve yeniliklerden haberdar edilmesine
- Bu olanaklardan yararlanabilmeleri için fırsat yaratılmasına ve hizmet sunulmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bütün bunların gerçekleştirilebilmesi için, yurt dışında olduğu gibi, ülkemizde de konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgisi bulunan tüm meslek gruplarının işbirliği içinde bulunmalarının ve üretilen çözümlerin hayata geçirilmesinde liderlik pozisyonunu üstlenmelerinin gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Şüphesiz ki bu problemlerin bireysel boyutlu olduğu düşünülebilir. Ancak genel olarak bireyler için bu gün, mevcut bir problem ve/veya ihtiyaç söz konusu olmasa bile, arzu edilmemekle birlikte, gelecekte ihtiyaç duyulması olasılığı da bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- 1) Brown, Pamela., J. Stone and L. Stenweis, "Clothing Ideas for People with Special Needs", Iowa State University Extension Publication, June,1993 (1-5)
- 2) "Dressing for Warmth", Disabled Living Foundation, Fact Sheets 2003 (1-7)
- 3) "Clothing for Continence and Incontinence" Disabled Living Foundation, Fact Sheet, 2003, (1-8)
- 4) "[Clothing Ideas For Wheelchair Users](#)" Disabled Living Foundation, Fact Sheet, 2003, (1-14)
- 5) "Clothing and Footwear for People with Sensitive Skin", Disabled Living Foundation, Factsheet. 2003. (1-7)
- 6) "Finding Suitable Footwear", Disabled Living Foundation, Factsheet. 2003. (1-15)
- 7) Far Brecca, J. Stone, L. Auliff, C. Ouveran., "Finding Your Best" Iowa State University Cooperative Extension Service Articles, January, 1996.
- 8) Hoffman, A. M. (1979) Clothing for the Handicapped, the Aged and Other People with Special Needs, pp. 35-38. Charles C. Thomas, Springfield, IL.
- 9) Johnson, Evelyn S., "Clothing for Special Needs: Clothing for the Disabled", School of Human Sciences Extension Service of Mississippi State University Information Sheet, Number: 1559, November-2002.

- 10) Kaiser SB. The Social Psychology of Clothing. Symbolic Appear- ances in Context, 2nd ed. New York: Macmillan, 1990; 140 – 147.
- 11) Klerk, Helena M. and Ampousah, Lucy “The physically disabled South African female Consumer's Problems in Purchasing Clothing” International Journal of Consumer Studies, Volume: 26, Issue: 2, Page: 93, - June 2002
- 12) Klerk, M. Helena, Ampousah Lucy“The Physically Disabled Woman’s Experience Of Self” Disability And Rehabilitation,2003, V. 25, N: 19,1132–1139
- 13) Kratz Gunvor, “Adapted clothes for disabled people- Rehabilitation and educational perspectives” Licentiate Thesis, Department of Surgical Sciences, Section of Rehabilitation Medicine, Karolinska Institutet, 1996, Stockholm
- 14) Macdonald Nm, Buaiam P, Majumder Rk “Clothing Purchase Decisions And Social-Participation - An Empirical-Investigation Of United-States And UK Rehabilitation” Clients Journal Of Rehabilitation, 60 (3) : 44-50 Jul-Sep 1994
- 15) Pam, Clifton “ Tips for Buying Special Clothing” Accent on Living, Fall, 2000.
- 16) Power, Mike “Apparel For Special Needs”, Human Ecology; Fall98, Vol. 26 Issue 4, p18-20
- 17) Rich, Naomi “ Disability and Accessibility: A Look at Shopping Facilities”, Journal of Rehabilitation, July-August-Sep., 1980
- 18) Streich, Corrine., “Clothes Encounters”, WE Magazine, Sep/Oct99, Vol. 3 Issue 5, P38, 6p, 1999.
- 19) Schwarz, Shelley P., “Dressing: Made Easy”, Accent on Living, Spring 96, Volume: 40, Issue: 4, (32-33).
- 20) Stone, Janis “ Clothing Ideas for People with Incontinence” Iowa State University Extension Publication, January 2000.
- 21) Wingate SB, Kaiser SB, Freeman CM. “Salience of disability cues in functional clothing: A multidimensional approach. ” Clothing and Textile Research Journal 1986; 4(2) : 37 – 47.
- 22) Yep, Jaquelyn Orlando., “ Physically Disabled Individuals Increase Independence In Dressing” Journal of Rehabilitation, Nov-Dec, 1977.
- 23) [http: //www. tsd. org. tr](http://www.tsd.org.tr), Türkiye Sakatlar Derneği Web Sayfası
- 24) [http: //www. buckandbuck. com](http://www.buckandbuck.com), Buck&Buck Quality Clothing for Home Health Care and Nursing Home Residents Spring,2004.
- 25) [www. depend. com](http://www.depend.com), Kimberly-Clark Corporation
- 26) [http: //www. easyaccessclothing. com](http://www.easyaccessclothing.com), Easy Access Clothing & Products,2004,

- 27) <http://www.professionalfit.com>, Professional Fit Clothing, 2004
- 28) <http://www.wardrobewagon.com>, Adaptive and Traditional Clothing and Footwear, 2004
- 29) <http://www.fordes.com>, "Forde's Functional Fashions", 2004